

Minister van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties
Mw. mr. drs. H.G.J. Bruins Slot
Postbus 20011
2500 EA 'S-GRAVENHAGE

Datum
31 augustus 2022
Kenmerk
TRE/U202200556
Telefoon
070 373 8393
Bijlage(n)
-

Onderwerp

Adviesaanvraag over Besluit Programmatuur Verkiezingsuitslagen

Geachte mevrouw Bruins Slot,

U hebt de VNG en NVVB gevraagd te adviseren over het concept-Besluit programmatuur verkiezingsuitslagen waarmee het huidige Kiesbesluit wordt gewijzigd (hierna ook: het Besluit). Graag maken wij van deze door u geboden mogelijkheid gebruik.

Wij waarderen het dat wij in het kader van het Programma Transitie en Digitale Hulpmiddelen in de Verkiezingsketen de gelegenheid hebben gekregen om in een vroegtijdig stadium op deze wijziging van het Kiesbesluit te reageren en dat onze opmerkingen bij de wijziging zijn meegenomen. Ook zien wij dat rekening is gehouden met de bevindingen uit de Uitvoeringstoets 'Wetsvoorstel programmatuur verkiezingsuitslagen' die VNG Realisatie heeft verricht. Wij zetten de samenwerking met uw ministerie en de Kiesraad graag verder voort en blijven graag nauw betrokken bij de uitwerking van het Besluit in de door de Kiesraad op te stellen aansluit- en gebruiksvoorschriften en protocollen.

Ten aanzien van het Besluit geldt dat wij ons in het algemeen kunnen vinden in de nu voorgestelde bepalingen. Wel vragen wij aandacht voor de (gevolgen van de) inzet van de twee terugvalopties als alternatief voor de centraal ontsloten uitslagprogrammatuur: 1.) het gebruik van decentraal ontsloten uitslagprogrammatuur en 2.) een volledige handmatige optelling en vaststelling van de verkiezingsuitslag. Deze terugvalopties zullen moeten worden toegepast, indien de Kiesraad heeft besloten het gebruik van de centraal ontsloten uitslagprogrammatuur te (doen) onderbreken en dit gebruik niet kan worden hervat. Hierover het volgende.

In het kader van de consultatie van het wetsvoorstel programmatuur verkiezingsuitslagen hebben wij dringend aandacht gevraagd voor het belang van tijdige beschikbaarheid en duidelijkheid over het gebruik van de uitslagprogrammatuur (zowel de centrale als decentrale) en het tijdig

beschikbaar zijn van instructies voor het handmatig optellen en vaststellen van de uitslag. Wij hebben geconstateerd dat in de Memorie van Toelichting en het Nader Rapport bij het wetsvoorstel programmatuur verkiezingsuitslagen nader uiteengezet is, hoe en wanneer er meer duidelijkheid wordt gegeven over de inzet van deze terugvalopties. De decentrale uitslagprogrammatuur zal onderdeel zijn van het digitale hulpmiddel verkiezingen (DHV) dat momenteel wordt ontwikkeld. Het Besluit bevat de bevoegdheid van de Kiesraad om decentrale uitslagprogrammatuur ter beschikking te stellen en de eisen die bij het gebruik daarvan gelden (artikel Ea 8). De door de Kiesraad op te stellen aansluit- en gebruiksvoorschriften en het samenwerkingsprotocol zullen vervolgens – kort gezegd - (verdere) eisen en procedures bevatten rondom het aansluiten op en het gebruiken van de decentrale uitslagprogrammatuur en wanneer de inzet van de terugvalopties aan de orde is. De minister zal vóór de inwerkingtreding van het wetsvoorstel een instructie uitwerken ten behoeve van de uitvoering van een handmatige optelling.

Hoewel hiermee alvast meer richting wordt gegeven aan de invulling van de terugvalopties, zullen ook met die nadere invulling de consequenties van de terugvalopties voor gemeenten niet volledig in beeld zijn.

In de eerste plaats blijft onduidelijk wat de consequenties van de eventuele inzet van de decentrale programmatuur zijn voor het in acht kunnen nemen van de wettelijke termijnen van uitslagvaststelling. Het is voor gemeenten wel van belang dat die duidelijkheid er (tijdig) komt. Wij verzoeken u daarom hierop in de Nota van Toelichting in te gaan.

In de tweede plaats is van belang dat gemeenten voldoende tijd krijgen om decentrale programmatuur (alvast) in te richten, aangezien de uitvoeringsconsequenties van de inzet van deze programmatuur groot zijn voor gemeenten. Hierbij moet ook de tijdsdruk en benodigde inspanning in aanmerking worden genomen van het op korte termijn vóór de stemming dan wel tijdens het invoeren van de uitslag moeten inzetten van de decentrale programmatuur. Daarom moet buiten kijf staan wanneer de gemeenten over de decentrale programmatuur kunnen beschikken. In het voorgestelde artikel Ea 6 is geregeld dat de Kiesraad “de uitslagprogrammatuur uiterlijk de eenentwintigste dag voor de dag van stemming ter beschikking [stelt] voor gebruik”. Gelet op de structuur van het Besluit lijkt het erop dat deze termijn ook ziet op de beschikbaarstelling van de decentrale programmatuur. Opdat het moment van beschikbaarstelling van decentrale programmatuur ondubbelzinnig duidelijk is, verzoeken wij u in de Nota van Toelichting te expliciteren dat artikel Ea 6 van het Besluit daadwerkelijk zo gelezen moet worden.

In de derde plaats blijven wij zorgen houden bij de uitvoerbaarheid van het handmatig optellen en vaststellen van de verkiezingsuitslag. Om te voorkomen dat hierop moet worden teruggevallen, is in eerste instantie essentieel dat gemeenten adequaat worden ondersteund bij de eventuele inzet van decentrale programmatuur. Mocht de inzet van dit uiterste scenario toch nodig zijn, dan zal de door de minister op te stellen instructie gedetailleerde en heldere voorschriften voor de uitvoering van de handmatige optelling moeten bevatten.

In de vierde plaats is er geen aandacht voor de financiële consequenties voor gemeenten van de inzet van de terugvalopties. In de Memorie van Toelichting bij het wetsvoorstel en in de Nota van Toelichting bij het Besluit wordt enkel ingegaan op de financiële consequenties van het gebruik van de centraal ontsloten uitslagprogrammatuur en de extra taken die in dat verband bij gemeenten komen te berusten. Los van het feit dat we in het kader van artikel 2 Financiële verhoudingswet graag met u in gesprek blijven over de compensatie aan gemeenten voor de eventuele extra uitvoeringskosten daarvoor, moet er vóór de inwerkingtreding van de wet en het Besluit ook

aandacht zijn voor de financiële consequenties voor gemeenten van het gebruik van de terugvalopties. Te verwachten valt dat gemeenten meerkosten zullen moeten maken, indien zij de centrale programmatuur niet kunnen gebruiken en vervolgens een van de terugvalopties moeten inzetten. Uitgangspunt is dat het Rijk bij een wetswijziging met impact op de gemeentelijke financiën en uitvoering in een financiële dekking voor gemeenten voorziet. Wij verzoeken u daarom hierop in te gaan in de Nota van Toelichting en herhalen ons verzoek om ook met ons in overleg te gaan over een reële, flexibele compensatie aan gemeenten voor de uitvoeringskosten van de terugvalopties.

Wij vertrouwen erop dat u in het Besluit rekening houdt met deze opmerkingen en zien uit naar uw inhoudelijke reactie.

Met vriendelijke groet,
Vereniging van Nederlandse Gemeenten

mr L.K. Geluk
Algemeen directeur

Nederlandse Vereniging voor Burgerzaken

S.A.J. Rijsdijk
Voorzitter